

Vergaderjaar 2020–2021

33 529

Gaswinning

Nr. 882

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 september 2021

Met de oprichting van het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) in juli 2020 is de schadeafhandeling in publieke handen geplaatst. Sindsdien is er door het IMG veel voortgang geboekt: inmiddels zijn er bijna 93.000 meldingen van fysieke schade afgehandeld met een totaalbedrag aan schadevergoedingen van meer dan 700 miljoen euro en heeft het IMG ruim 94.000 besluiten genomen ter vergoeding van schade door waarde-daling met een totaalbedrag van ruim 430 miljoen euro. Aangezien het IMG ook eenvoudige schades voortvarend wil afhandelen, wordt een forfaitaire afhandeling van schade aangeboden als een snel en eenvoudig alternatief voor de maatwerkprocedure. Daarnaast start het IMG binnenkort met de verdere uitrol van de afhandeling van immateriële schade.

In deze brief ga ik in op de stand van zaken van een aantal onderwerpen met betrekking tot de afhandeling van schade als gevolg van de gaswinning uit het Groningenveld en de gasopslag Norg. Dit zijn onder andere de aanpassing van de werkwijze van het IMG en schadeafhandeling bij agrariërs en mkb'ers. Ook informeer ik uw Kamer over een aantal nieuwe ontwikkelingen, waaronder de afhandeling van immateriële schade, de verankering van het werk van de Commissie Bijzondere Situaties en ga ik in op een aantal moties.

Schadeafhandeling door het IMG

Het IMG ontving in de afgelopen maanden gemiddeld tussen de 600 – 650 meldingen per week voor de afhandeling van fysieke schade. Hiermee is sprake van een licht dalende trend. Er zijn echter ook bewoners die nog geen schademelding hebben gedaan bij het IMG. Ik heb zoals de motie van het lid Kops (Kamerstuk 33 529, nr. 861) mij verzocht, het IMG gevraagd of zij in kaart kunnen brengen hoeveel aardbevingsgedupeerden afzien van het melden van schade omdat zij geen vertrouwen meer hebben in de afhandeling. Het IMG heeft aangegeven dat het niet duidelijk

is hoeveel bewoners hun schade niet melden en wat hun beweegredenen hiervoor zijn. Het IMG zorgt voor een zo laagdrempelig mogelijke afhandeling om zo veel mogelijk bewoners te bereiken. Door middel van gerichte communicatie en steunpunten in verschillende gemeenten hoopt het IMG de zichtbaarheid in de regio te vergroten en nog meer inwoners te bereiken. Zo zijn bewoners via huis- aan huisbladen benaderd voor de afhandeling van schade door waardedaling.¹

Tijdens het debat op 1 juli jl. uitte uw Kamer zorgen over de onafhankelijkheid van de deskundigen die namens het IMG schades opnemen en beoordelen (Kamerstuk 33 529, nr. 879). Ik had toegezegd hierop terug te komen. Het IMG laat weten dat het specifieke vereisten hanteert waaraan deskundigen moeten voldoen die voor het IMG werken. Deze zijn vastgelegd in een «toetsingskader voor de onpartijdigheid van een deskundige» dat gepubliceerd is op de website van het IMG. Dit houdt bijvoorbeeld in dat als een deskundige het afgelopen jaar ten behoeve van NAM beoordelingen van mijnbouwschade heeft gedaan, het IMG vervolgens niet met deze deskundige werkt. Dit komt overigens niet (meer) voor, aangezien NAM geen rol meer heeft in de schadeafhandeling. Desgewenst kan een bewoner vragen om een schriftelijke bevestiging waaruit blijkt een deskundige voldoet aan de onafhankelijkheidsvereisten die IMG stelt.

Implementatie nieuwe werkwijze van het IMG

Op 17 mei jl. heeft uw Kamer de brief van het IMG over de aanpassing van de werkwijze voor de afhandeling van fysieke schade ontvangen (Kamerstuk 33 529, nr. 869). Ik informeer u graag over de voortgang van de implementatie van de forfaitaire regeling (hierna: vaste vergoeding) en het geactualiseerde beoordelingskader.

De afhandeling van een schademelding via een vaste vergoeding van 5.000 euro is bedoeld als een snel en eenvoudig alternatief voor de maatwerkprocedure. Het IMG heeft op 2 september jl. op zijn website nadere informatie geplaatst over de vaste vergoeding. Vanaf medio oktober wordt het mogelijk bij een eerste schademelding te kiezen voor een vaste vergoeding. De aanvraagssystemen zijn dan aangepast voor de start van de uitvoering van deze nieuwe wijze van schade afhandelen. Voor reeds lopende schademeldingen wordt dat vanaf eind oktober mogelijk. Tot die tijd neemt het IMG geen besluiten over schademeldingen met een schadeomvang van minder dan 5.000 euro. Aanvankelijk werd ingezet op de start vanaf medio september. Er is echter meer tijd nodig om de aanvraagssystemen hierop aan te passen. Er komen potentieel circa 200.000 adressen in aanmerking voor de vaste vergoeding.

Het IMG werkt vanaf juli jl. met een geactualiseerd beoordelingskader voor de afhandeling van fysieke schade. Ik ben zoals de motie van de leden Grinwis en Beckerman (Kamerstuk 33 529, nr. 858) opriep met het IMG in gesprek gegaan over de toepassing van het wettelijk bewijsvermoeden in het geactualiseerde beoordelingskader. Hierover heb ik uw Kamer op 9 juli jl. per brief geïnformeerd.

Uit onderzoek van TNO en de TU Delft blijkt dat directe schade door diepe bodemdaling- en stijging in en om het Groningenveld en gasopslag Norg niet door de gaswinning kan zijn veroorzaakt. Het IMG heeft vervolgens Deltares gevraagd te onderzoeken of schade door indirecte effecten van

¹ Hiermee heb ik uitvoering gegeven aan de motie Kops (Kamerstuk 33 529, nr. 861) en voldaan aan de toezegging gedaan op 14 april om het IMG te vragen of ze zicht hebben op hoeveel bewoners hun schade niet melden omdat ze «murw» geslagen zijn.

diepe bodemdaling- en stijging mogelijk is. Het IMG heeft op 8 september jl. het onderzoek van Deltares gepubliceerd². Volgens het onderzoek van Deltares kan er alleen schade ontstaan door diepe bodemdaling- en stijging via de invloed op grondwater en oppervlaktewater, waardoor panden kunnen verzakken en er spanning kan ontstaan op bepaalde type funderingen. Deze woningen zijn gelegen buiten het gebied waar bevingen nog schade kunnen veroorzaken maar liggen tegelijkertijd wel in een gebied waar nog werd verondersteld dat diepe bodemdaling invloed kon hebben. Naar nu blijkt zijn er binnen dit gebied 12 kleinere deelgebieden waar diepe bodemdaling indirect tot zetting- en verzakkingschade schade kan leiden. Het IMG heeft naar aanleiding daarvan besloten dat in deze 12 deelgebieden het wettelijk bewijsvermoeden van toepassing is. Bij bijna 300 van de 1.800 schademeldingen waar eerder twijfel was ontstaan over de kans op mijnbouwschade, bevinden de betreffende gebouwen zich in die 12 deelgebieden. Voor deze bijna 300 meldingen volgt een (her)beoordeling van de schade aangezien in de 12 deelgebieden niet kan worden uitgesloten dat er daadwerkelijk sprake is van schade-effecten. Het IMG meldt dat de kans daarop volgens Deltares alsnog klein is en sterk afhankelijk van lokale factoren. De betreffende adressen kunnen ook gebruikmaken van het aanbod van de vaste vergoeding van 5.000 euro om de schade af te handelen. Voor de schademelders die buiten een van de 12 deelgebieden wonen, bereidt het IMG een besluit voor waarin de schademelding in principe zal worden afgewezen. Aan het genomen besluit van het IMG ten aanzien van de hierboven beschreven schademeldingen, ligt een zorgvuldige afweging ten grondslag. Ik ben in lijn met de motie van het lid Beckerman c.s. (Kamerstuk 33 529, nr. 852) in gesprek gegaan met het IMG over de openstaande meldingen naar aanleiding van het onderzoek van Deltares naar indirecte schade door diepe bodemdaling. Het IMG is onafhankelijk en bepaalt zelf op basis van nieuwe (wetenschappelijke) inzichten hoe de betreffende schadeafmeldingen worden afgehandeld. Hier heeft mijn ambtsvoorganger ook in het plenaire debat op 14 april 2021 op gewezen en met oog op dit aspect de motie Beckerman c.s. ontraden. Het IMG bereidt – op basis van het onderzoek van Deltares – voor de schademelders die buiten een van de 12 deelgebieden wonen, een besluit voor waarin de schademelding in principe zal worden afgewezen. Al het voorgaande maakt dat ik aan de motie om alle schademeldingen in het voordeel van de gedupeerden te beslechten geen navolging kan geven. Het IMG benadert alle betreffende schademelders nu met de eerste uitkomsten van dit onderzoek. De oudste meldingen, die in september 2020 bij de aankondiging van het onderzoek on hold zijn gezet door het IMG, ontvangen daarbij een overlastvergoeding van 1.000 euro. Het IMG vindt het passend om deze groep aanvragers tegemoet te komen, aangezien zij al een lange tijd hebben moeten wachten op duidelijkheid over hun schademelding. Deze aanvragers mochten er ten tijde van hun melding van uitgaan dat hun aanvraag individueel en met inachtneming van het bewijsvermoeden zou worden beoordeeld. Het huidige onderzoek werd gedaan op adressen waar de invloed van bevingen was uitgesloten maar waar de eventuele invloed van diepe bodemdaling niet kon worden uitgesloten. Deltares is gevraagd om nu ook voor het hele effectgebied van bevingen na te gaan, waar er ook schade zou kunnen zijn ontstaan door de indirecte effecten van diepe bodemdaling.

Immateriële schade

Het IMG werkt aan een werkwijze voor de behandeling van aanvragen voor de vergoeding van immateriële schade. De bedoeling is een laagdrempelige regeling te bieden die tegelijk voldoende persoonlijk is,

² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

zowel in de bejegening als de beoordeling van de situatie. Dat is een ingewikkelde en veeleisende opgave. Het IMG bereidt zich voor op mogelijk tienduizenden aanvragen. Op 1 juni jl. is het IMG gefaseerd gestart met het uitkeren van immateriële schadevergoedingen aan een groep van honderd huishoudens. Het IMG heeft hierover op 7 september jl. gecommuniceerd via zijn website. De honderd uitgenodigde huishoudens dienden gezamenlijk 173 aanvragen in. Het IMG heeft 164 besluiten genomen over deze aanvragen. In totaal is er bij deze eerste groep van 100 huishoudens 428.500 euro vergoeding toegekend voor immateriële schade. Momenteel evalueert het IMG dit proces. Uit een eerste analyse van het IMG blijkt dat de regeling, de organisatie en de ICT naar behoren werken. Tegelijk zijn er wel verbeteringen nodig voor verdere uitrol, bijvoorbeeld ten aanzien van de data die vooraf door het IMG worden klaargezet: in sommige gevallen bleken deze gegevens niet te kloppen. Ook geven aanvragers aan dat zij de mogelijkheid missen om een eigen verhaal te kunnen doen, mondeling dan wel schriftelijk. Daarnaast zijn vanuit de aanvragers opmerkingen geplaatst bij de vragenlijst waarmee het IMG de gevolgen van het persoonlijk leed inventariseert. Deze verbeterpunten leiden tot aanpassing van de regeling. Ten slotte werkt het IMG aan een online verhalenplatform waar bewoners hun verhaal kunnen doen. Het doel van dit verhalenplatform is een gezicht te geven aan de gaswinningsproblematiek. Het IMG heeft op 7 september jl. gecommuniceerd dat het verwacht medio november te starten met de verdere uitrol.

Schadeafhandeling bij agrariërs

Op 17 mei jl. heeft het IMG zijn werkwijze voor het vaststellen van schade aan mestkelders bekendgemaakt. Het IMG is per september gestart met de afhandeling. De agrariërs die een schademelding voor mestkelders hebben gedaan, worden door het IMG de komende periode hierover bericht.

Begin september heeft ingenieursbureau Sweco haar onderzoeksrapport naar ongelijkmatige bodemdaling en drainage aan mij opgeleverd. Hiermee rond ik een toezegging aan de Agrarische Tafel van mijn ambtsvoorganger uit 2019 af. Het betreft een onderzoek naar het verband tussen ongelijkmatige bodemdaling en de vlakteligging van drainage met opgetreden geïnduceerde aardbevingen. In de bijlagen van deze brief, doe ik u het rapport van het onderzoek toekomen³ conform de toezegging in mijn brief van 17 december 2019 (Kamerstuk 33 529, nr. 706). Ik zal dit onderzoeksrapport doorgeleiden aan het IMG, zodat het IMG dit kan betrekken in de uitvoering van diens taak.

Ook loopt onder regie van de provincie Groningen de uitvoering van het integrale Agroprogramma. De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft uw Kamer hier op 16 februari jl. over geïnformeerd (Kamerstuk 33 529, nr. 846). Het Agroprogramma werkt aan een sterkere agrarische sector in het aardbevingsgebied door meer samenhang te brengen in de (aardbevingsgerelateerde) processen waar agrarische bedrijven mee te maken hebben, en zo handelingsperspectief te bieden voor bedrijven die door de aardbevingsproblematiek in complexe situaties zijn gekomen. Belangrijk hierbij is de inzet van consultants die agrariërs ondersteunen en ontzorgen. De meeste aandacht van de consultants gaat uit naar coördinatie en begeleiding van boeren in het contact met de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) en het IMG en het in samenhang oplossen van al langer spelende kwesties als het gaat om schade en versterken. In die gevallen waarin een

³ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

kennishiaat de ondernemer belemmert om tot een oplossing te komen, heeft de provincie de subsidieregeling «deskundigenkosten Agroprogramma» ontwikkeld die dit najaar van start gaat. De afgelopen maanden zijn de eerste 25 casussen bij het Agroprogramma aangemeld en in behandeling genomen. Het betreft zowel akkerbouw-, tuinbouw- als melkveebedrijven.

Schadeafhandeling bij mkb'ers

Sinds de oprichting van het IMG op 1 juli 2020 zijn er 6.181 schademeldingen met een mkb-kenmerk binnengekomen. Hiervan zijn inmiddels 3.392 meldingen afgehandeld. Het gaat om de afhandeling van fysieke schade en vormen van gevolgschade. Ondernemers kunnen voor vrijwel alle vormen van gevolgschade bij het IMG terecht, zoals inkomstermindering of kosten voor tijdelijke huisvesting van het bedrijf op een andere locatie. Ook is per 1 juli jl. een start gemaakt met de waardedalingsregeling voor ondernemers. Ik heb uw Kamer hierover geïnformeerd in mijn brief van 13 april 2021 (Kamerstuk 33 529, nr. 706). Tot nu toe is voor tien bedrijfspanden een aanvraag ingediend. Voor de afhandeling van schade door waardedaling bij verkochte bedrijfspanden beschouw ik de motie van het lid Nijboer c.s. (Kamerstuk 33 529, nr. 859) als afgedaan. Voor onverkochte bedrijfspanden geldt dat het onderzoek dat het IMG laat uitvoeren, nog niet gereed is. Mijn ambtsvoorganger heeft in het plenaire debat van 14 april 2021 al gewezen op het feit dat het aan het IMG is om nog dit kalenderjaar met een volledige waardedalingsregeling te komen. Om die reden heeft mijn ambtsvoorganger de motie van Nijboer c.s. destijds ontraden. Het voornoemde onderzoek wordt niet dit kalenderjaar afgerond. Daarnaast voert het IMG de waardedalingsregeling voor bedrijfspanden gefaseerd uit. Daarbij, zoals al eerder in deze brief genoemd, is het IMG onafhankelijk en bepaalt het IMG zijn eigen werkwijze. Daarom kan ik een deel van de hierboven genoemde motie niet uitvoeren.

Het IMG zoekt naar manieren om ondernemers zo goed mogelijk van dienst te zijn. Zo is het IMG op 5 juli jl. gestart met wekelijkse spreekuren voor ondernemers op het steunpunt in Appingedam.⁴ Ondernemers kunnen zo direct in gesprek met een vertegenwoordiger van het IMG, bijvoorbeeld over de waardedalingsregeling voor ondernemers. Tot nu toe hebben ondernemers hier geen gebruik van gemaakt. Daarnaast heeft het IMG in samenwerking met VNO-NCW een webinar georganiseerd waarin ondernemers vragen konden stellen over de werking van de waardedalingsregeling.

Ook de NCG ondersteunt ondernemers en vergoedt schade als gevolg van de versterkingsoperatie. Per 8 juni jl. is de Tijdelijke beleidsregel Inzake vergoeding van schade ten gevolge van de versterking ingegaan. In deze tijdelijke beleidsregel is de wijze vastgelegd waarop de vergoeding van de schade die een eigenaar of rechtmatige gebruiker heeft geleden of zal lijden wordt bepaald en hoe deze vergoeding wordt uitgekeerd.

Naast regelingen die vanuit het IMG en de NCG beschikbaar zijn voor mkb'ers, wordt ook vanuit het Nationaal Programma Groningen gewerkt aan extra ondersteuning van het mkb, zoals het opzetten van een ondernemersportaal. Daarnaast is bij de verdeling van de middelen van het bestuurlijk akkoord afgesproken dat van de 50 miljoen euro voor integrale programma's, 11 miljoen euro naar mkb-ondernemers gaat.

⁴ Extra hulp voor ondernemers bij steunpunt Appingedam (schadedoormijnbouw.nl)

Hiermee kan een integraal mkb-programma worden gefinancierd dat toekomstperspectief biedt aan mkb-ondernemers in het aardbevingsgebied.

Op 13 september organiseren de provincie Groningen en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) een eerste mkb-tafel onder het bestuurlijke voorzitterschap van gedeputeerde Staghouwer⁵. Het doel van de mkb-tafel, waaraan de sector, het IMG, de NCG en andere betrokken partijen zullen deelnemen, is het scherp krijgen van de belemmeringen die mkb'ers als gevolg van de gaswinning ervaren. De inzichten die het IMG en de NCG hebben, worden hierbij betrokken. De mkb-tafel kan ook dienen als platform waarbij betrokken organisaties met elkaar kennis en ervaringen kunnen uitwisselen. Naar aanleiding van een eerste verkenning en gesprekken met betrokken partijen, is het voorstel gedaan om, als eerste stap, op korte termijn mkb-consulenten bij Stut-en-Steun aan te stellen. Deze consulenten informeren en adviseren ondernemers in het aardbevingsgebied over schade- en versterkingsprocedures, regelingen en/of de gevolgen daarvan en kunnen waar nodig ontzorgen en ondersteunen bij administratieve processen. De verwachting is dat de consulenten dit najaar kunnen worden geworven en ingezet.

Actualisatie van methode voor het bepalen van waardedaling

Het IMG heeft mij middels een brief (als bijlage op 9 juli meegezonden (Kamerstuk 33 529, nr. 875)) laten weten voornemens te zijn de methode voor het bepalen van de waardedaling te actualiseren naar peildatum 1 januari 2021. Het IMG heeft opdracht gegeven aan Atlas Research deze actualisatie uit te voeren. De uitkomsten van het onderzoek zijn naar verwachting eind dit jaar bekend.

Overige nieuwe ontwikkelingen

Duurzaam herstel

Het wetsvoorstel Versterken geeft het IMG de aanvullende bevoegdheid om een tegemoetkoming in geld of natura toe te kennen voor duurzaam herstel. De wet kent een delegatiegrondslag om bij regeling de hoogte van de financiële middelen hiertoe vast te stellen. Deze bevoegdheid komt naast de binnen het civiele aansprakelijkheids- en schadevergoedingsrecht reeds bestaande mogelijkheid van het IMG om een «redelijke maatregel ter voorkoming of beperking van schade» te nemen. Ik heb het IMG eind maart 2021 gevraagd om meer inzicht te geven in de aard en omvang van duurzaam herstel en in welke situaties het IMG dit kan toepassen. Het IMG heeft laten weten dat duurzaam herstel in de zin van het aangenomen amendement bedoeld is voor schades die als gevolg van aardbevingen zijn verergerd, maar welke opnieuw zullen blijven optreden als niet tevens de autonome oorzaak van die schade wordt weggenomen. Het IMG is met de uitwerking van de werkwijze bezig. Het lid Agnes Mulder (CDA) heeft gevraagd, overwegende dat er bij herhaalschade breder gekeken zou moeten worden naar duurzaam herstel, of het IMG kan nagaan hoe vaak herhaalschade voorkomt. Het IMG geeft aan dat dit niet separaat geregistreerd wordt, maar dat voorkomen dat schade zich herhaalt de belangrijkste afweging wordt bij het vaststellen of een

⁵ Hiermee heb ik uitvoering gegeven aan de motie van het lid Nijboer c.s. (Kamerstuk 33 529, nr. 782) en de uitwerking van het onderdeel mKB van de bestuurlijke afspraken die op 6 november 2020 zijn gemaakt over de versterkingsoperatie om de uitvoering daarvan te versnellen en beheersbaar te maken (Kamerstuk 33 529, nr. 830).

tegemoetkoming voor duurzaam herstel aan de orde is⁶. Wanneer ik van het IMG een nadere onderbouwing ontvang over het benodigde budget voor duurzaam schadeherstel, zal het kabinet dit wegen en op basis daarvan een besluit nemen over de ministeriële regeling waarin de omvang van de financiële middelen voor de uitgaven van het IMG voor duurzaam herstel wordt vastgesteld. Hierover zal ik uw Kamer informeren.

Inpassing CBS bij het IMG

In december 2020 heb ik uw Kamer geïnformeerd dat NAM vanaf 2021 volledig op afstand staat van de Commissie Bijzondere Situaties (CBS) (Kamerstuk 33 529, nr. 832). Sinds 2014 levert de CBS vanuit een onafhankelijke positie maatwerkoplossingen aan mensen die mede als gevolg van de aardbevingen in Groningen in medische, psychische, sociale en/of financiële nood verkeren. Gezien het belang van het werk van de commissie heeft het Rijk de financiering gecontinueerd. De afgelopen tijd heb ik samen met de CBS en het IMG gezocht naar een manier om de CBS in het bestaande publieke raamwerk op te nemen. Daartoe is vanaf 1 september mandaat verleend aan het IMG om besluiten te nemen op basis van de adviezen van de CBS. Er is alle betrokkenen veel aan gelegen om ervoor te zorgen dat degenen die door de CBS worden bijgestaan zo min mogelijk merken van deze veranderingen. De CBS behoudt haar onafhankelijke adviesrol. De instelling van de commissieleden loopt tot mei 2022. Daarom zal de CBS geëvalueerd worden. Ook na deze datum blijft van belang om een vangnet te behouden voor bewoners die door de schadeafhandeling en/of de versterkingsoperatie in de knel komen of vastlopen. Hoe dit vormgegeven kan worden, zal ik mede op basis van de evaluatie in samenspraak met de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bezien.

Samenwerkingsafspraken IMG en CM

In juli jl. hebben het IMG en de Commissie Mijnbouwschade (CM) samenwerkingsafspraken vastgelegd en ondertekend die ik tevens heb bijgevoegd bij deze brief⁷. Deze zijn eveneens te vinden op de website van IMG en de CM. Het IMG behandelt schademeldingen voor schade veroorzaakt door gaswinning uit het Groningenveld en de gasopslag Norg. De CM behandelt schademeldingen voor overige gasvelden en gasopslagen. Aangezien binnen het effectgebied van het Groningenveld en Norg het op voorhand niet altijd duidelijk is of schade kan zijn veroorzaakt door het Groningenveld, de gasopslag Norg of kleine velden is een goede samenwerking tussen het IMG en de CM van groot belang. Daarom hebben de organisaties afspraken vastgelegd over onder andere het delen van kennis, gegevensuitwisseling en communicatie richting bewoners.

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
S.A. Blok

⁶ Hiermee heb ik uitvoering gegeven aan de motie van het lid Agnes Mulder (Kamerstuk 35 603, nr. 54).

⁷ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl